
Till Ålands lagting

Till lagtinget överlämnas landskapsregeringens förslag till vårbudget med budgetpolitiska mål.

Det av lagtinget fastställda överskottsmålet ligger fast med målsättningen att Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat senast år 2030. Landskapsregeringen föreslår därmed inte någon ändring till denna del.

Med beaktande av beräknade inkomster för planåren 2026 – 2028 föreslår landskapsregeringen resultatförbättrande åtgärder och nivåer för vad nettokostnaderna, kostnadstaken, högst kan uppgå till under åren 2026 – 2028.

Innehållsförteckning

1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken	4
1.1 Politiska utgångspunkter	4
1.2 Ändringar från godkänd budget 2025	5
1.3 Landskapets finanser	6
2. Den makroekonomiska utvecklingen	8
2.1 Utsikterna i omvärlden	8
2.2 Utsikterna på Åland	9
3 Budgetpolitiska mål	11
3.1 Uppföljning av överskottsmålet	11
3.2 Kostnadstaket	12
3.2.1 Förslag till nivå på kostnadstaket 2026	12
3.2.2 Förslag till nivå på kostnadstaket 2027	12
3.2.3 Förslag till nivå på kostnadstaket 2028	13
4 Nettointäkter	15
4.1 Skatteintäkter	15
4.2 Finansiella nettointäkter	16
4.3 Trafikförseelseavgifter	16
4.4 Intäkter från utsläppsrättshandel	16
4.5 Avkastning från landskapets fastighetsverk	17
4.6 Avkastning från Ålands penningautomatförening	17
4.7 Intäkter från elhandelsbolag	17
5 Kostnader	18
5.1 Preliminära kostnadsramar 2026–2028	18
5.2 Politikområde 1 – Lagtinget och landskapsrevisionen	19
5.3 Politikområde 2 - Regeringskansliet, Datainspektionen, Polismyndigheten, Ombudsmannamyndigheten, ÅSUB och Lagberedningen	19
5.4 Politikområde 3 - Finansavdelningens förvaltningsområde	20
5.5 Politikområde 4 - Social- och miljöavdelningen samt ÅMHM	20
5.6 Politikområde 5 - Utbildnings- och kulturavdelningen, Höskolan, Folkhögskolan, Musikinstitutet, Gymnasiet och Sjösäkerhetscentrum	21

5.7 Politikområde 6 – Näringsavdelningen och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet	22
5.8 Politikområde 7 - Infrastrukturavdelningen, Energimyndigheten och Fordonsmyndigheten	23
5.9 Politikområde 8 – Ålands hälso- och sjukvård	23
5.10 Ofördelade resultatförbättringar	24
6 Investeringar	25
7 Landskapets likvida ställning	26
8 Förslag till lagtingsbeslut	27

1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

1.1 Politiska utgångspunkter

Landskapsregeringens förslag till vårbudget innebär att ytterligare steg tas för att skapa en stabil ekonomisk grund för Åland. Överskottsmålet –Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat senast år 2030 – ligger fast. Föreliggande budgetförslag visar ett mindre underskott än planen år 2026, vilket är positivt. Det bör dock noteras att det är beroende på prognoser som pekar på temporärt ökade skatteinkomster år 2026. För att komma till rätta med det underliggande underskottet i landskapets budget krävs därför ytterligare resultatförbättringar åren som följer. Velfärden ska säkras på fortsatt hög nordisk nivå.

Förvaltningsutveckling och effektivisering

I regeringsprogrammet "Ett framtidssäkrat Åland" står det: "För att de offentliga institutionerna ska vara relevanta och därmed åtnjuta samhällets förtroende behöver de vara rättssäkra och fungera i samklang med övrig samhällsutveckling. En förutsättning för myndigheternas digitalisering är att ett moderniseringsarbete genomförs."

Landskapsregeringen går därför vidare med att modernisera lagstiftningen gällande förvaltningen och ser över organisationsstrukturen. Landskapsregeringen ser också ett behov av att renodla självstyrelsens förvaltning. Detta kommer att innebära att olika tjänster anpassas för att fungera med nya sätt att arbeta samt att antalet tjänster vid landskapsförvaltningen kommer att minska. Underlydande myndigheter har fått ett motsvarande uppdrag. Landskapsregeringen bedömer i nuläget att reformarbetet samtidigt som de ekonomiska realiteterna beaktas kommer att innebära att antalet årsverken vid den allmänna förvaltningen och vid de underlydande myndigheterna exklusive ÅHS, som har sin egen plan, kommer att minska med i medeltal drygt 30 per år under planperioden 2026-2028. Landskapsregeringen avser att i möjligaste mån anpassa det förestående reformarbetet med naturliga pensionsavgångar samt avslutande av projekt.

Verksamhetsutvecklingen med hjälp av digitalisering håller ett högt tempo. I förvaltningen genomförs processorientering och ett nytt ärendehanteringssystem är under upphandling, vilket förväntas ge betydande effektivitetsvinster. Ett annat centralt arbete är att samla och strukturera data, vilket kommer att ge mer kvalificerad information vid beslutsfattandet och öppna upp för nya sätt att arbeta. Arbetet med att implementera AI är fortfarande i sin linda, men bedöms fortsatt förändra arbetssätten och öka produktiviteten. För att lyckas med detta ställs höga krav på ledarskap, styrning och samverkan. Vid sidan av digitaliseringsprojekt aviseras också strukturförändringar. Bildandet av ett servicecenter är ett konkret exempel på organisationsutvecklingen.

För kommunernas del vidtar landskapsregeringen en palett av åtgärder. Kommunallagen uppdateras och den kommunala tankesmedjan fortsätter sitt arbete för utökad samverkan. Landskapsregeringen arbetar också med att underlätta för kommunerna genom lagstiftningsåtgärder, dock så att de grundläggande rättigheterna för individerna skyddas. Landskapsregeringen har inhämtat information från kommunerna kring vilka lagstiftningsprojekt

som är särskilt intressanta när det gäller att minska onödig byråkrati och stärka den kommunala ekonomin. Den insamlade informationen styr arbetet.

Omställning av vården

Ålands hälso- och sjukvård är på väg in i en ny era av möjligheter. Under mandatperioden tas beslut om sjukhuset, om det blir ett nybygge eller om det går att delvis renovera sjukhuset. Genom beslutet läggs den fysiska grunden för en trygg och toppmodern vård långt in i framtiden. Samtidigt tar digitaliseringen fart, smarta vårdssystem och gemensamma e-tjänster gör det enklare för personalen att möta patienterna, snabbare och mer träffsäkert än någonsin. Den nya vårdstrategin kommer att vara vägledande i att rikta varje resurs direkt till patientnytta och alla vårdaktörer, både offentliga och privata, samspelar för att säkra en sömlös helhetsvård. Resultatet blir en obruten vårdkedja där kunskap, teknik och humanism samverkar för att ge alla ålänningar en tryggare, mer tillgänglig och hållbar vård för många decennier framöver.

Skärgårdstrafikens omställning

För att framtidssäkra ett trafikkoncept som ger en god servicenivå, en hanterlig kostnads- och utsläppsnivå samt har beredskap för elektrifiering föreslås att trafikstrukturen omstruktureras.

Modellen bör utgå ifrån att trafiken blir skalbar så att den under högsäsong och vid högtider kan ta ut mycket folk och bilar i skärgården medan den under lågsäsong kan serva mera lågfrekvent.

Trafikomläggningen kan förverkligas inom åren 2027-2029 genom strategiska investeringar. Med fortsatt bunkerdrift beräknas en ny trafikmodell ta ner den årliga driftskostnaden med 3 miljoner euro. Efter elektrifiering av tonnage kan kostnaden tas ner ytterligare. Målsättningen är att förkorta färjpassen för att göra trafikupplägget mer flexibelt samt möjliggöra för en kostnadseffektiv elektrifiering av trafiken. Planeringen för omställningen av skärgårdstrafiken diskuteras i en parlamentarisk tankesmedja där upplägget analyseras från flera vinklar.

Ålands Skärgårdsrederi Ab (Axferries), det bolag som landskapsregeringen bildat tillsammans med Finferries, har under år 2025 köpt fyra av landskapets färjor och avser påbörja ombyggnation till eldrift. Strategin är att landskapet fortsätter försäljningen av återstoden av de frigående fartygen och linfärjorna. I samband med upphandlingen av trafiken för perioden 2028-2042 övervägs att inkludera biljettförsäljningen till entreprenören.

Föreslås att verkstaden i Möckelö bolagiseras. Möckelöområdet har goda förutsättningar att utvecklas ytterligare och i planerna finns även etablering av en torrdocka/slip på området.

Skärgårdstrafikens omläggning prioriteras inom ramen för de planerade investeringarna. Standardiseringen av färjfasten fortgår.

1.2 Ändringar från godkänd budget 2025

I vårbudgeten beskriver regeringen politikens inriktning på medellång och lång sikt. Om det under ett budgetår sker förändringar som inte var möjliga att förutse i samband med höstbudgeten kan regeringen lämna förslag till ändringar i Ålands budget för det löpande budgetåret. Det ska som huvudregel ske i form av ändringsbudgetar under våren och hösten. Under våren 2025 har

landskapsregeringen lämnat ett förslag till ändringsbudget gällande kapitalförstärkning i Axferries samt omfördelning av anslag inom ÅHS.

I nära anslutning till denna vårbudget lämnar regeringen en vårändringsbudget för år 2025 till lagtinget. I vårändringsbudgeten kommer även, för första gången, i enlighet med det finanspolitiska ramverket att lämnas en kvartalsuppföljning samt prognos för helår 2025.

1.3 Landskapets finanser

Det budgeterade underskottet för år 2024 uppgick, inklusive fyra ändringsbudgetar, till 27,0 miljoner euro.

Utfallet 2024

Landskapet Ålands bokslut för år 2024 uppvisade ett underskott på 17,2 miljoner euro. Resultatet har påverkats av en inflation som i genomsnitt uppgick till 2,7 procent under året samt av de allmänna lönejusteringarna på 1,9 procent från 1 juni 2024. Nettokostnaden per ålänning ökade med 5,9 procent och självfinansieringsgraden sjönk med 0,5 procentenheter.

Det budgeterade underskottet för år 2025, inkluderande grundbudget och ändringsbudget 1, uppgår till 29,3 miljoner euro.

Det kan noteras att det finns en återkommande differens mellan de budgeterade och förverkligade resultaten som är förhållandevis stor. Det här förklaras huvudsakligen av att förverkligandegraden för inkomst- och kapitalöverföringarna fortsättningsvis är relativt låg (78,25 procent för år 2024). För investeringsmomenten är motsvarande förverkligandegrad knappt 60 procent. Detta är något landskapsregeringen konstaterade redan vid uppgörandet av vårbudgeten förra året och en översyn av samtliga reservationsanslag pågår i syfte att öka budgetens förverkligandegrad.

Förändrade budgeterings- och redovisningsprinciper

Beträffande överföringskostnaderna har landskapsregeringen från och med år 2025 i huvudsak övergått till bokföring enligt förbindelseprincipen, d.v.s. att kostnaden belastar budgeten i samband med att beslutet (förbindelsen) fattas, och inte såsom tidigare, när utbetalningen sker. Detta gör att tidsspannet mellan budgetering och kostnadsbelastning minimeras och behovet av att överföra anslag mellan verksamhetsåren minskar betydligt.

Ytterligare en åtgärd som landskapsregeringen avser att genomföra är att senarelägga budgeteringen av de EU-delfinansierade momenten. Avsikten med denna åtgärd är att tidsmässigt åstadkomma en större överensstämmelse mellan budgetering och förbrukning av EU-medel. I bokslutet för år 2024 kan konstateras att sammanlagt drygt 7,6 miljoner euro av tidigare budgeterade medel överfördes till år 2025.

Beträffande investeringsanslagen överväger landskapsregeringen en förändring av budgeteringsprinciperna så att investeringar ombudgeteras årligen. Ett sådant förfarande skulle innebära att investeringar inte längre behöver budgeteras som fleråriga reservationsanslag, vilket i så fall skulle innebära att överföring av tidigare budgeterade medel för investeringar upphör.

Beräknade intäkter

Utvecklingen av skattefinansieringen är i nuläget mycket svårbedömd. Riksregeringen fattade nyligen beslut om skattesänkningar för perioden 2026 – 2029. Hur dessa skattesänkningar kommer att påverka skattefinansieringen är i detta skede oklart. Det kan konstateras att statens plan för de offentliga finanserna innehåller en större temporär intäktsökning då Statens bostadsfond föreslås avskaffas och tas in i statsbudgeten. Detta beräknas öka avräkningen för år 2026 med ca 11,3 miljoner euro. Sammanlagt beräknas avräkningen för år 2026 temporärt öka till knappt 234

miljoner euro, d.v.s. med nästan 30 miljoner euro jämfört med i år, för att sedan sjunka tillbaka till drygt 220 respektive 212 miljoner för de därpå följande två åren.

Nivån på skattefinansieringen är en viktig indikator på tillståndet i landskapets ekonomi. Över tid bör skattefinansieringen täcka verksamhetsbidraget. Detta är något som under år 2024 uppfylldes för första gången sedan år 2017, om än med mycket knapp marginal. En annan indikator är att årsbidraget bör täcka avskrivningarna. Detta uppfylls visserligen gott och väl även i landskapets bokslut för år 2024, men beror delvis på en för låg investeringsnivå, vilket resulterat i en stor investeringsskuld.

Den långsiktiga utvecklingen av skattefinansieringen har varit god. Dock beror detta till stor del på tillfälliga tilläggsbotter, såsom övergången mellan olika ekonomiska system och extraordinära inkomster. Om skattefinansieringen skulle rensas från den här typen av tillfälliga tillskott skulle årsbidraget idag vara negativt.

Kostnadsutvecklingen

I kombination med detta ser landskapsregeringen en klart oroväckande utveckling av kostnadsnivån, dels till följd av de nödvändiga satsningar och investeringar som behöver göras, dels till följd av den allmänna kostnadsutvecklingen. Landskapets verksamhetskostnader ökade under fjolåret med 6,6 procent, att jämföra med en inflationstakt på 2,7 procent. Samtidigt visar finansieringsanalysen på en kraftigt försämrad likviditet under fjolåret, från knappt 80 miljoner euro till drygt 30 miljoner euro.

Därmed bedömer landskapsregeringen ett klart behov av att hålla fast vid de resultatförbättrande åtgärder som legat till grund för de kostnadstak som landskapsregeringen föreslog och lagtinget fastställde i vårbudgeten för åren 2025-2027, samt att även sträcka ut dessa resultatförbättrande åtgärder till år 2028. Även om landskapsregeringen i prognosen för år 2026 räknar med ett litet underskott måste det understrykas att detta beror på att skattefinansieringen beräknas att ligga på en förhöjd nivå till följd av temporära åtgärder från statens sida, vilket nämnts ovan. Resultatprognoserna för åren 2027 och 2028 återgår därefter till att i det närmaste ligga i linje med den planerade resultatutvecklingen för att nå det av lagtinget fastställda överskottsmålet om en nollbudget år 2030.

Detta är utgångspunkterna i det förslag till överskottsmål och kostnadstak som landskapsregeringen nu föreslår.

2. Den makroekonomiska utvecklingen

I detta avsnitt redovisas prognosen för den makroekonomiska utvecklingen på Åland och i övriga världen 2025–2028.

2.1 Utsikterna i omvärlden

BNP-tillväxt

Den globala BNP-tillväxten uppgick till 3,2 procent under år 2024. Världshandeln steg och den globala industrikonjunkturen stärktes. Skillnaderna var dock fortsatt stora mellan olika ekonomier. Den amerikanska ekonomin fortsatte att växa i snabb takt, medan euroområdet uppvisade relativt blygsamma tillväxtsiffror. Den tyska ekonomin, som präglas av en rad strukturella och konjunkturrella utmaningar, minskade för andra året i rad. Centralbanker runt om i världen har fortsatt att sänka sina styrräntor, vilket har stöttat den ekonomiska aktiviteten. Samtidigt var inflationen fortsatt något förhöjd i slutet av år 2024 i både euroområdet och USA. Osäkerhet kring geopolitik och handelspolitik har under år 2025 påverkat världsekonomin negativt. Aviseringen om ökade importtullar i USA har skapat turbulens på de finansiella marknaderna. Högre tullar väntas leda till högre kostnader för företag och hushåll, vilket bedöms dämpa efterfrågan. Den ökade osäkerheten i sig väntas också dämpa den ekonomiska aktiviteten då företag senarelägger investeringar och anställningar och hushåll senarelägger viss konsumtion.

Den rådande ekonomiska och politiska osäkerheten i omvärlden väntas även dämpa tillväxten i euroområdet. Tillväxten var något svagare än väntat i slutet av år 2024. Framåtblickande indikatorer pekar på att tillväxten kommer att vara fortsatt låg under inledningen av år 2025. Inflationen väntas dock fortsätta att sjunka och den europeiska centralbanken bedöms sänka styrräntan ytterligare under år 2025. Stigande realinkomster och lägre räntekostnader väntas medföra att konsumtion och investeringar växer i snabbare takt under andra halvan av år 2025. Även ökade försvarssatsningar bedöms bidra till tillväxten år 2026 och åren därefter.

Sverige befinner sig alltjämt i en lågkonjunktur till följd av en svag inhemsk efterfrågan. BNP ökade med blygsamma 1 procent år 2024 (fasta priser). Enligt finansdepartementets prognos förväntas det vända svagt uppåt med en BNP-tillväxt om 1,8 procent år 2025 och 2,3 procent år 2026 för att därefter hamna på 2,4 procent år 2027 och 1,4 procent år 2028.

Finlands BNP minskade preliminärt med -0,2 procent år 2024. Finlands bank bedömer att landet långsamt har börjat återhämta sig från lågkonjunkturen och prognosticerar en svag positiv tillväxt kommande år: 0,8 procent år 2025, 1,8 procent år 2026 och 1,3 procent år 2027.

Inflation

Inflationen är fortsatt något förhöjd i både euroområdet och USA i slutet av år 2024 men förväntas falla tillbaka något i år och nästa år. Den europeiska centralbanken (ECB) prognosticerar att den s.k. HIKP-inflationen (d.v.s. exkl. räntor på bostadslån) för euroländerna hamnar på 2,3 procent år 2025 för att sedan sjunka ytterligare till 1,9 procent år 2026. Sänkta räntor började märkas under andra halvåret 2024. Räntenivån förväntas ligga lågt enligt lagda prognoser, men det osäkra världsläget kan komma att driva upp räntenivåerna om inflationen stiger.

Inflationen i Sverige låg under andra halvåret 2024 något under Riksbankens inflationsmål på 2 procent. Under år 2025 bedöms den bli något högre än Riksbankens mål men stabiliseras nära inflationsmålet åren 2026-2028 då boendekostnader och livsmedelspriser åter väntas öka i en långsammare takt.

I Finland sjönk inflationstakten kraftigt under åren 2023 och 2024. Näringslivets forskningsinstitut (ETLA) bedömer att KPI-inflationen, som till skillnad från HIKP inkluderar räntor på bostadslån, stannar på 0,8 procent år 2025. För åren 2026 och 2027 prognosticerar man att inflationen uppgår till 1,6 respektive 1,8 procent.

Arbetslöshet

Arbetslösheten i euroområdet uppgick i mars 2025 till 6,3 procent. Europeiska centralbanken prognosticerar att arbetslösheten kommer att ligga ungefär på den nivån även 2026 och 2027.

I Sverige har arbetslösheten ökat och uppgick år 2024 till 8,4 procent. Enligt finansdepartementets prognos ökar den till 8,6 procent år 2025 för att sedan falla tillbaka något under åren 2026-2028.

Även i Finland uppgick arbetslösheten till 8,4 procent ifjol. ETLA bedömer att arbetslösheten minskar något i år och under åren som följer, om än i långsam takt.

2.2 Utsikterna på Åland

ÅSUB:s konjunkturbedömning präglas av det geopolitiska läget och den osäkerhet läget medför för ekonomin på Åland, inom våra närmarknader och globalt. Den åländska öppna ekonomin påverkas i betydande grad av upptrappning av handelshinder samt av energipriser. I konjunkturbedömningen anges att det osäkra världsläget, dels kring tullarna, dels situationen i Ukraina och Mellanöstern bidrar till att världsekonomin riskerar dämpas väsentligt i närtid eftersom osäkerheten i sig skapar återhållsamhet i konsumtion och investeringar samt har en negativ effekt på börsutvecklingen.

BNP-tillväxt

Den åländska BNP-tillväxten varierar mer än exempelvis våra grannländers eftersom enskilda branschers och företags utveckling får större genomslag i en begränsad ekonomi. Sedan pandemin har en återhämtning i ekonomin skett. Tillväxten uppgick till 5 procent år 2023 och preliminärt till 3 procent år 2024. ÅSUB:s prognos för kommande år är att tillväxten stannar av till följd av det osäkra världsläget och handelskonflikter. Tillväxten prognosticeras bli 0 procent år 2025, 1 procent år 2026 och 0 procent år 2027.

Inflation

Ålands KPI-inflation som år 2023 uppgick till rekordhöga 7,9 procent har nu i likhet med omvärldens inflation sjunkit markant. Den åländska inflationen följer vanligtvis den finska, med undantag av år 2023 som uppvisade en tydlig skillnad mellan de båda ekonomierna. Den genomsnittliga inflationen på Åland uppgick år 2024 till 2,7 procent. ÅSUB räknar med en inflation på 0,7 procent år 2025, 1,5 procent år 2026 och 1,7 procent år 2027.

Arbetslöshet

Arbetslösheten på Åland föll snabbt tillbaka efter pandemin och år 2023 låg arbetslösheten i genomsnitt på 4,2 procent. Under år 2024 ökade arbetslösheten till 4,6 procent och ÅSUB förväntar sig att den ökar ytterligare till 5,4 procent år 2025. Därefter förväntas arbetslösheten att sjunka tillbaka något till 5,2 procent år 2026, respektive 4,9 procent år 2027.

Nyckeltal makroekonomiska variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2024, prognos 2025-2028

	2024	2025	2026	2027	2028
BNP, euroområdet	0,7	0,8	1,5	1,5	1,3
BNP, USA	2,8	1,7	1,9	1,9	1,9
BNP, Sverige	1,0	1,8	2,3	2,4	1,4
BNP Finland	-0,2	0,8	1,8	1,3	i.u.
BNP, Åland	3,0	0,0	1,0	0,0	i.u.
Inflation, euroområdet ¹	2,4	2,1	2,0	2,0	2,0
Inflation, USA ²	2,9	2,8	2,4	2,3	2,3
Inflation, Sverige ²	2,8	0,7	1,8	1,9	2,1
Inflation, Finland ²	1,6	0,8	1,6	1,8	i.u.
Inflation, Åland ²	2,7	0,7	1,5	1,7	i.u.
Arbetslöshet, Sverige	8,4	8,6	8,2	7,8	7,6
Arbetslöshet, Finland	8,4	8,2	7,9	7,6	i.u.
Arbetslöshet, Åland	4,6	5,4	5,2	4,9	i.u.

¹ Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)

² Konsumentprisindex (KPI)

Källor: Macrobond, Finansdepartementet, Finlands bank, ETLA och ÅSUB

Oroligheterna i omvärlden medför att prognoserna är gjorda med en hög grad av osäkerhet.

3 Budgetpolitiska mål

Det finanspolitiska ramverket är ett viktigt verktyg för att bidra till långsiktigt hållbara finanser. De budgetpolitiska målen i ramverket består av ett överskottsmål och ett kostnadstak.

3.1 Uppföljning av överskottsmålet

De huvudsakliga motiven bakom överskottsmålet är att det ska bidra till långsiktigt hållbara landskapsfinanser, tillräckliga marginaler så att stora underskott kan undvikas i lågkonjunkturer även vid en politik som aktivt motverkar lågkonjunkturer, en jämn fördelning av resurser mellan generationerna och ekonomisk effektivitet. Överskottsmålet ska gälla tillsvidare och ses över vart sjätte finansår. Uppföljningen av överskottsmålet görs mot räkenskapsperiodens under- eller överskott.

Landskapsregeringen föreslog i 2024 års vårbudget, i enlighet med 4 § landskapslag om ändring av landskapslagen om landskapets finansförvaltning (2023:136), följande mål som sedan beslutades av lagtinget:

Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat senast år 2030.

Det finns goda skäl för att tillse att överskottsmålet bidrar till att på sikt skapa en buffert för att kunna möta kraftiga nedgångar i konjunkturen utan att landskapet tvingas skuldsätta sig. Prognoserna för de kommande åren tyder på fortsatta underskott i Ålands budget om inte resultatförbättrande åtgärder i form av besparingar och intäktsökningar vidtas.

Enligt finansförvaltningslagen 4b § ska landskapsregeringen minst en gång varje finansår redovisa för lagtinget hur målet uppnås. Vid en bedömd avvikelse från målet ska landskapsregeringen även redogöra för hur en återgång till målet ska ske.

I vårbudgeten 2024 redovisade landskapsregeringen sin plan för att nå balans i budgeten år 2030. Enligt den ska resultatförbättringar om 4 miljoner euro per år leda till att målet nås. Budgeten för år 2025 avviker dock från planen eftersom det budgeterade underskottet för året överstiger vad som angavs i planen.

Föreliggande förslag till vårbudget framgår av tabellen nedan. Målet beräknas tillfälligt nästan nås redan år 2026 till följd av en temporär ökning av skatteinkomsterna.

<i>miljoner euro</i>	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Planerad resultatutveckling	-20	-16	-12	-8	-4	0
Vårbudget 2024	-23,6	-16,5	-14,5			
Vårbudget 2025	-29	-1,1	-10,2	-9,7		

3.2 Kostnadstaket

Enligt 4a § landskapslag om ändring av landskapslagen om landskapets finansförvaltning (2023:136) ska landskapsregeringen lämna förslag till tak för landskapets kostnader som ska användas i beredningen av Ålands budget och i genomförandet av den budgeterade verksamheten. Kostnadstaket anger nettokostnaderna i nominella termer och omfattar samtliga kostnader utom de finansiella. De takbegränsade kostnaderna utgörs av summan av budgetens politikområden 1–8. Kostnadstaket för landskapsbudgeten är ett centralt finanspolitiskt åtagande som främjar budgetdisciplin.

Ett viktigt syfte med kostnadstaket är att det ska ge förutsättningar för att uppnå överskottsmålet, dvs. att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar finanspolitik.

En del av kostnadstaket ska reserveras för oförutsedda kostnader (budgeteringsmarginal).

Kostnadstaket för de olika åren är i löpande priser genom att intäkts- och kostnadsposter har indexjusterats för att kompensera för uppskattade pris- och löneökningar så att planerad verksamhet kan upprätthållas.

Kostnadstaket utgör en övre gräns för kostnadsnivån i landskapets budget och beslutas för tre år framåt. För att kostnadstaket ska främja en kontrollerad kostnadsutveckling samt vara ett stöd för att uppnå överskottsmålet och långsiktigt hållbara finanser är det en grundläggande förutsättning att takets nivå i normalfallet inte ändras. Det finns dock inte några formella hinder för lagtinget att besluta om att ändra en tidigare fastställd nivå på kostnadstaket. Nivån kan exempelvis ändras om finanspolitiken behöver anpassas till nya yttre förutsättningar som är betydande, men detta bör endast ske i väldigt speciella undantagssituationer.

Landskapsregeringen föreslår att de tidigare beslutade kostnadstaken för åren 2026 och 2027 ligger fast. Landskapsregeringen föreslår att kostnadstakets nivå för år 2028 bör uppgå till 392,6 miljoner euro. Det innebär att nivån på kostnadstaket år 2028 ökar med 6,7 miljoner euro jämfört med år 2027.

3.2.1 Förslag till nivå på kostnadstaket 2026

Landskapsregeringens förslag:

Kostnadstaket för Ålands budget fastställs för år 2026 oförändrat till 381,0 miljoner euro.

De takbegränsade kostnaderna beräknas uppgå till 373,5 miljoner euro år 2026 (se tabell nedan). Samtidigt föreslås 7,5 miljoner euro lämnas obudgeterade under kostnadstaket som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret (budgeteringsmarginal).

3.2.2 Förslag till nivå på kostnadstaket 2027

Landskapsregeringens förslag:

Kostnadstaket för Ålands budget fastställs för år 2027 oförändrat till 385,9 miljoner euro.

De takbegränsade kostnaderna beräknas uppgå till 376,7 miljoner euro år 2027 (se tabell nedan). Samtidigt föreslås 9,2 miljoner euro lämnas obudgeterade under kostnadstaket som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret (budgeteringsmarginal).

3.2.3 Förslag till nivå på kostnadstaket 2028

Landskapsregeringens förslag:

Kostnadstaket för Ålands budget fastställs för år 2028 till 392,6 miljoner euro.

De takbegränsade kostnaderna beräknas uppgå till 381,2 miljoner euro år 2028 (se tabell nedan). Samtidigt föreslås 11,4 miljoner euro lämnas obudgeterade under kostnadstaket som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret (budgeteringsmarginal).

Skälen för landskapsregeringens förslag: Förslagen till kostnadstak är dimensionerat med utgångspunkt i överskottsmålet. Med beaktande av ovanstående är målsättningen att år 2030 ska intäkter och kostnader vara i balans som ett resultat av olika resultatförbättrande åtgärder. En ungefärlig nivå på resultatutvecklingen i miljoner euro kan sammanfattas enligt nedanstående tabell.

Kostnader netto	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
(miljoner euro)					
Kostnadstak	-364,0	-381,6	-381,0	-385,9	-392,6
Takbegränsade kostnader (netto) inkl. besparingar	-364,0	-374,1	-373,5	-376,7	-381,2
Budgeteringsmarginal		-7,5	-7,5	-9,2	-11,4
Budgeteringsmarginal %		2,00 %	2,00 %	2,45 %	3,00 %

Resultatutvecklingen kan sammanfattas enligt nedanstående tabell:

Kalkyl över resultat	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
(miljoner euro)					
Centralt budgeterade nettointäkter	346,7	344,8	372,4	366,5	371,4
Takbegränsade kostnader (netto) inkl. besparingar	-364,0	-374,1	-373,5	-376,7	-381,2
Underskott/Överskott	-17,2	-29,3	-1,1	-10,2	-9,7

Osäkerhetsfaktorer

Penningautomatmedel

Oförbrukade penningautomatmedel vid årets slut kostnadsförs i resultaträkningen, helt i enlighet med gällande redovisningsprinciper. Det innebär att medel som inte använts behöver inrymmas under kostnadstaket vilket kan tyckas märkligt och ställer till problem då kostnadstaket ska budgeteras och följas upp.

I januari 2025 inlämnades ett spørsmål till lagtinget där det efterfrågas vilka principer som styr bruk av medel från Penningautomatföreningens verksamhet. Lagtinget beslöt då med överväldigande majoritet att godkänna en åtgärdsuppmaning att landskapsregeringen ska genomföra ett parlamentariskt revideringsarbete av regelverket gällande fördelningen av medel från Ålands Penningautomatförening samt en revidering av hur det fördelningsbara beloppet kan komma allmännyttan och det åländska samhället till del genom att föreslå nödvändiga förändringar av landskapslagen om lotterier (1966:10) och landskapsförordningen om Ålands Penningautomatförening (1993:56).

Mot bakgrund av ovanstående har nyligen en större översyn inletts av regelverket för hur avkastningen från Ålands penningautomatförening ska hanteras, dock så att den ursprungliga avsikten med stödandet av den tredje sektorn kvarstår. Landskapsregeringen utreder samtidigt

förutsättningarna att ombilda Ålands penningautomatförening till ett aktiebolag. Tidsplanen för revideringsarbetet är att ett nytt regelverk ska finnas på plats den 1 januari 2028.

Hur detta regelverk kommer att påverka landskapets finanser är i nuläget väldigt svårt att bedöma, men målsättningen är att uppdatera och förnya regelverket och den grundläggande fördelningsprincipen mellan penningautomatföreningen och Ålands budget så att det bättre motsvarar den verksamhet som Ålands penningautomatförening idag bedriver och de penningvolymerna som genereras idag. Samtidigt finns även ett behov av ett system som harmoniserar med det finanspolitiska ramverket så att oförbrukade medel inte kostnadsförs i resultaträkningen.

Investeringsprojekt

En annan osäkerhetsfaktor är hanteringen av investeringsprojekt som avslutas på grund av att de inte förverkligas. Under projekteringstiden har investeringsprojektet belastats med kostnader som skulle ha aktiverats i det fall att projektet skulle förverkligas. Om ett projekt inte förverkligas måste redan upparbetade kostnader kostnadsföras i resultaträkningen, vilket innebär en risk att kostnadstaket överskrids. Denna osäkerhet kvarstår även om landskapsregeringen nu överväger att budgetera investeringsprojekten årsvis.

Pris- och löneökningar samt avskrivningar

Generellt kan man också konstatera att nivåerna på prisjusteringar och räntenivåer under planperioden är mycket svåra att förutse. De indexjusteringar som nu gjorts kan visa sig vara för lågt beräknade. Detsamma gäller för nivåerna på avskrivningarna i och med att det inte i dagsläget är känt vad de slutliga avskrivningsnivåerna blir såväl för pågående som för planerade investeringar och när de tidsmässigt faller ut. Därtill kommer att tjänstekollektivavtalet för landskapets tjänstemän löpte ut den 30 april 2025 och förhandlingar om nytt avtal har ännu inte påbörjats.

4 Nettointäkter

Tabell över centrala intäkts- och kostnadsposter som inte ingår i politikområden:

	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
88900 Återförda anslag	110 350					
89000 Skatter och liknande	324 346 187	353 473 337	314 679 000	343 356 000	337 853 000	342 322 000
89200 Finansiella poster	4 136 310	2 226 296	1 490 000	1 541 000	1 192 000	1 660 000
89210 Trafikförseelseavgifter		8 950	50 000	50 000	50 000	50 000
89215 Extra överf Pensionsfonden		-40 000 000				
89220 Intäkt auktionering utsläpprät			2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
89230 Landskapets fastighetsverk	4 500 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
89250 Penningautomatmedel	19 735 790	27 293 020	21 596 000	20 500 000	20 400 000	20 400 000
89300 Upp- o nedskrivningar	-10 429 290	-1 254 185				
Totalt	342 399 346	346 747 417	344 815 000	372 447 000	366 495 000	371 432 000

4.1 Skatteintäkter

Av nedanstående tabell framgår beloppen för av Ålandsdelegationen fastställt förskott för år 2025 respektive preliminära uppgifter för åren 2026 – 2028 i enlighet med underlag i statens plan för de offentliga finanserna för åren 2026 – 2029.¹

Överföringar enligt självstyrelselagen				
1 000 000				
(miljoner euro)	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Avräkning	206,9	234,1	220,2	212,3
Skatteavräkning	110,7	105,4	112,8	123,5
Sammanlagt	317,6	339,5	333,0	335,8

I riket pågår ett lagstiftningsprojekt för att reformera penningsspelssystemet, se [RP 16/2025 rd](#). Enligt förslaget ska anordnandet av penningsspel vara licensbelagt. Det föreslås att penningsspel kan anordnas med stöd av en ensamrättslicens eller penningsspelslicens. Penningsspelslagen och de övriga föreslagna lagarna avses i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2027, varvid penningsspelverksamheten kan inledas. Penningsspelslagens bestämmelser om licensförfarandet och ersättning som betalas till staten för ensamrättslicens samt vissa andra bestämmelser i penningsspelslagen ska dock enligt förslaget träda i kraft redan vid ingången av år 2026. Till följd av reformen bedöms avräkningsbeloppet temporärt öka åren 2026 och 2027 och därefter sjunka något år 2028 och denna minskning bedöms vara bestående. Landskapsregeringen bedömer att skatteavräkningen kommer att öka med anledning av att skattesatsen för lotteriskatt höjs och befrielsen från samfundsskatt för Ålands penningautomatförenings spelverksamhet upphör. I bedömningen ingår inte någon särskild bedömning om utvecklingen av Ålands penningautomatförenings omsättning och resultat till följd av reformen i riket, utan landskapsregeringen har gjort en uppskattning av inverkan på skatteavräkningen.

Riksregeringen har beslutat om vissa skattesänkningar i personbeskattningen från och med år 2026 samt en sänkning av samfundsskatteprocentsatsen från och med år 2027. Dessa

¹ År 2025 är förskott enligt ÅD beslut. Statsbudget inkl. tb 1 höjer 2025 med 2.574.000 euro
Eventuella slutregleringar och tilläggsförskott som hör till tidigare år ingår inte i tabellen.

skatteförändringar kommer att totalt sett inverka sänkande på skatteavräkningen och en schablonartad kalkylering av effekten har beaktats i de ovanstående beloppen.

Apoteksavgiften har höjts baserat på medeltalet för förändringen åren 2021-2025. Beloppen som beaktats i planen är enligt nedanstående tabell.

Konto	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
640051 Apoteksavgifter	932 817	926 412	920 000	940 000	950 000	970 000

För medieavgiften har i det här skedet en justering motsvarande prognosticerad förändring i konsumentprisindex beaktats. Nettobeloppet för influtna medieavgifter med avdrag för kostnader för uppbörden av medieavgiften och upphovsrätter överförs till Ålands Radio och TV Ab.

Konto	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
640042 Medieavgift	2 447 360	2 716 161	2 840 000	2 890 000	2 950 000	3 010 000

4.2 Finansiella nettointäkter

Likviditetsutvecklingen är beroende av många faktorer så som totala investeringsvolymen och utvecklingen av räntenivåerna. I det här skedet har det antagits att ränteintäkterna kommer att sjunka i förhållande till nivåerna åren 2023-2024. Med beaktande av att det under planperioden torde uppstå behov av extern upplåning har kalkylerade belopp för räntekostnader för likviditetslån upptagits. Se även kapitel 7 nedan.

Ränteintäkter på utestående lån beräknas minska något under de kommande åren, huvudsakligen beroende på minskad lånestock till följd av amorteringar.

Dividendintäkterna beräknas öka något från och med år 2028.

4.3 Trafikförseelseavgifter

Nya inkomster från 1.4.2024 är trafikförseelseavgifter och överlastavgifter. I planen har inkomsterna uppskattats till 50.000 euro per år 2026 – 2028.

4.4 Intäkter från utsläppsrättshandel

Intäkter från handel med utsläppsrätter har till och med budgeten för år 2024 intäktsförts på moment 82300 Ålands energimyndighet. I och med att även sjöfarten kommer att ingå flyttas intäkten centralt till nytt moment 89220 Intäkter från auktionering av utsläppsrätter. Intäkterna har varierat mellan 162.000 euro och 286.000 euro under åren 2021-2024. I planen har 2 miljoner euro beaktats åren 2025 – 2028. Det belopp som beaktats baseras på samma andel som tidigare erhållits då industrin varit med i systemet (försiktighetsprincip). Denna andel bör dock vara avsevärt högre vad gäller sjöfarten. Förhandlingar med riket pågår kring hur stor andel som ska tillkomma Åland av intäkterna från sjöfartens handel med utsläppsrätter. Landskapsregeringen bedömer att Ålands andel ska ligga i storleksordningen 20 – 25 miljoner euro.

4.5 Avkastning från landskapets fastighetsverk

I planen har en avkastning om 5 miljoner euro per år beaktats 2026 – 2028.

4.6 Avkastning från Ålands penningautomatförening

Under åren 2026 – 2028 har ett årligt uttag om 20 miljoner euro beaktats. 15 miljoner euro till årlig fördelning till tredje sektorn samt 5 miljoner därutöver. Utbildningen inom informations- och kommunikationsteknik ("grit:lab") har beaktats fortgå och inkomster om 0,5 miljoner euro (år 2026) respektive 0,4 miljoner euro (år 2027 och 2028) beaktats.

Det ovan nämnda, kapitel 4.1, planerade införandet av ett licenssystem för penningspel i riket kommer att inverka på Ålands penningautomatförenings framtida avkastning.

4.7 Intäkter från elhandelsbolag

År 2015 byggdes likströmsförbindelsen till Finland (ÅI-Link). ÅI-Link är i första hand byggd som en reservförbindelse mellan Åland och Finland. Landskapsregeringen avser att under mandatperioden utreda möjligheten att bilda ett aktiebolag som ska nyttja ledig kapacitet, som annars inte används på marknaden. Därmed kan Åland genom handel med elenergi få nya intäkter från ÅI-Link. Hur stora intäkterna från denna verksamhet kan tänkas bli är mycket svårt att bedöma i dagsläget.

5 Kostnader

Ålands budget delas in i åtta politikområden. Kostnadsramarna för politikområdena utgörs av summan av de medel som anslås på de moment som ingår i respektive politikområde.

Landskapsregeringens beslut om preliminära ramar baseras på beräkningar av volymutvecklingen i överföringssystemen och pris- och löneomräkningen av främst verksamhetsanslagen. Vidare har samtliga politikområden krav på resultatförbättringar i form av besparingar och/eller intäktsökningar för att överskottsmålet ska vara möjligt att nå.

5.1 Preliminära kostnadsramar 2026–2028

De i nedanstående tabellen angivna beloppen är preliminära och kan komma att justeras i den fortsatta budgetberedningen.

Preliminära ramar per politikområde 2026 - 2028

Politikområde	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
1 Lagtinget och landskapsrevisionen	-5,0	-5,1	-5,3
2 Regeringskansliet inkl. lagberedn, DI, ÅPM, ÅOM och ÅSUB	-28,8	-29,1	-29,5
3 Finansavdelningens förvaltningsomr. inkl. pensionsfonden	-56,2	-56,7	-55,7
4 Social- och miljöavdelningens förvaltningsomr. inkl. ÅMHM	-36,0	-36,3	-37,0
5 Utbildnings- och kulturavdelningens förvaltningsomr. inkl. mynd.	-69,8	-70,3	-72,9
6 Näringsavdelningens förvaltningsomr. inkl. AMS	-21,0	-21,1	-21,1
7 Infrastrukturavdelningens förvaltningsomr. inkl. FMÅ och ÅEM	-46,9	-47,5	-48,1
8 Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS)	-111,6	-112,7	-114,9
Summa politikområden	-375,4	-378,8	-384,5
Ofördelat	1,9	2,1	3,4
Total summa	-373,5	-376,7	-381,2

Nedan framgår en indikativ beräkning av anslagsbelopp per politikområde.

5.2 Politikområde 1 – Lagtinget och landskapsrevisionen

Nettokostnadsutveckling för politikområde 1

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-4,25	-4,39	-4,82	-5,02	-5,11	-5,30

Inga större förändringar av verksamheten planeras förutom att lagtingets webbplats ska uppdateras. För år 2028 budgeteras kostnader för utbildning och resor för det nyvalda lagtinget.

5.3 Politikområde 2 - Regeringskansliet, Datainspektionen, Polismyndigheten, Ombudsmannamyndigheten, ÅSUB och Lagberedningen

Nettokostnadsutveckling för politikområde 2

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-23,19	-26,14	-27,86	-28,78	-29,09	-29,49

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

Beredskap

- Beredskapsfrågorna är högt prioriterade och ett omfattande arbete genomförs inom ram och med befintliga resurser
- Förändringar avseende nödalarmeringssystemet kan komma att påverka ramen
- Landskapsstödet för materialanskaffningar (bl.a. släckningsfordon) ökas åren 2027 och 2028.

Övrigt

- Då en samlad HR-funktion genomförs under år 2025, flyttas två personer och budgetmedel från finansavdelningen till regeringskansliet.

5.4 Politikområde 3 - Finansavdelningens förvaltningsområde

Nettokostnadsutveckling för politikområde 3

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-57,06	-57,80	-56,15	-56,19	-56,75	-55,71

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

- Landskapsregeringen inför ett servicecenter för samordnad ekonomiförvaltning och upphandling. Detta förväntas leda till effektiviseringar och kostnadsminskningar, vilket beaktats i budgeten. Servicecentrets verksamhet ska vara i drift senast år 2027
- Penningspelsreformen i riket beräknas ge kommunsektorn tillskott i form av ökade intäkter från samfundsskatter, men också genom kompensationer från landskapsbudgeten. Landskapsregeringen arbetar med att minska kostnaderna för kommunerna och kompensationerna till kommunerna kan förändras
- Ett förslag till ny lotterilag bereds och Ålands penningautomatförenings framtida organisationsform klargörs. Hanteringen av Ålands penningautomatförenings likviditet och avkastning ingår i arbetet
- Planen är att pensionshandläggningen inom ett par år köps som tjänst av KEVA i stället för att skötas av finansavdelningen, vilket är ekonomiskt fördelaktigt och minskar behovet av personal på avdelningen
- Frågan om skatteundantagets negativa verkningar är högprioriterad genom arbete med förenklingar i möjligaste mån, digitala verktyg och framtagandet av ny tullkodex
- Landskapsregeringen bevakar tillämpningen av självstyrelselagens ekonomikapitel.

5.5 Politikområde 4 - Social- och miljöavdelningen samt ÅMHM

Nettokostnadsutveckling för politikområde 4

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-32,21	-34,12	-36,02	-36,03	-36,26	-36,98

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

- En utvärdering av KST-reformen genomförs under mandatperioden i enlighet med regeringsprogrammet. Resultatet kan leda till lagstiftning som stärker ålänningarnas sociala skyddsnät och minskar byråkratin

- Arbetet med att revidera hälso- och sjukvårdslagen fortsätter. Den uppdaterade lagen ska spegla modern praxis och säkerställa god tillgänglighet i vården
- Revideringen av klientavgiftslagen genomförs. Syftet är att stärka situationen för klienterna genom tydligare regler och rättvisa avgifter
- Utvecklingen av en hälso- och sjukvårdsstrategi för Åland fram till år 2040 drivs vidare med hög prioritet. Strategin ska ge tydlig vägledning för framtidens vård
- Vattenförbättrande åtgärder är fortsatt prioriterat och projektet Rent vatten 2030 förväntas fortsätta under hela ramperioden
- Landskapsregeringen och ÅMHM arbetar med lag- och processändringar som medför effektivisering av myndighetsutövningen vid ÅMHM.

5.6 Politikområde 5 - Utbildnings- och kulturavdelningen, Högskolan, Folkhögskolan, Musikinstitutet, Gymnasiet och Sjösäkerhetscentrum

Nettokostnadsutveckling för politikområde 5

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-67,13	-71,01	-72,27	-69,83	-70,34	-72,91

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

- Omorganisering av sjöfartsutbildningen för effektivisering av utbildningen och kursverksamheten
- Ökad samordning och samverkan av underliggande myndigheter kring digitalisering i syfte att identifiera och utnyttja synergier kring kostnader, funktionalitet och informationssäkerhet
- Ålands folkhögskolas samordning under förvaltningen inom Ålands gymnasium
- Utvärdering av barnomsorgs- och grundskolelagstiftningen för att minska administrativa kostnader
- Organisera en oberoende tillsynsverksamhet för granskning av skolorna och barnomsorgen
- Översyn av studieplatser och -utbud inom Ålands yrkesgymnasium
- Högskolans ackumulerade överskott används under perioden.

5.7 Politikområde 6 – Näringsavdelningen och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

Nettokostnadsutveckling för politikområde 6

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-18,64	-19,78	-22,24	-20,98	-21,09	-21,13

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

- Landskapsregeringen avser att under mandatperioden lämna ett tillväxtmeddelande i syfte att stärka det parlamentariska fokuset på tillväxtpolitiken
- De olika stödmodellerna, inklusive rådgivning, kommer att ses över och optimeras. Landskapsregeringen ser ett behov av att förbättra samordningen av de olika insatser som genomförs
- Landskapsregeringen arbetar för att skapa goda förutsättningar för bostadsbyggande och annan samhällsutveckling, med målet att främja tillväxt och möjliggöra inflyttning
- Arbetslösheten ligger något över den historiska genomsnittsnivån, men bedöms minska under ramperioden. Minskad långtidsarbetslöshet är en prioriterad målsättning, och sysselsättningsfrämjande insatser genomförs i nära samverkan med det privata näringslivet
- Under ramperioden vidtas aktiva åtgärder för att minska näringslivets fasta kostnader och stärka konkurrenskraften
- Landskapsregeringen prioriterar regelförenklingar inom befintlig lagstiftning och administrativa processer samt verkar för att nya EU-direktiv implementeras på ett så företagsvänligt och effektivt sätt som möjligt
- Inom infrastrukturuområdet pågår flera processer kring bolagisering. Landskapsregeringen ser även potential för framtida konkurrensutsättning inom andra sektorer och arbetar aktivt för att möjliggöra och genomföra sådana reformer och avser att avge sådana förslag inom mandatperioden
- Principen för budgeteringen av landskapets EU-program ändras för att uppnå en bättre förverkligandegrad.

5.8 Politikområde 7 - Infrastrukturavdelningen, Energimyndigheten och Fordonsmyndigheten

Nettokostnadsutveckling för politikområde 7

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-46,12	-43,67	-49,17	-46,93	-47,47	-48,13

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

- Kostnaden för sjötrafiken baserar sig på samma servicenivå som 2025. Ny upphandling genomförs 2026
- Trafikomläggningen i skärgården genomförs i enlighet med principerna om lägre kostnader, stabil servicenivå, skalbarhet, miljöanpassning och elektrifiering. Närmare beslut om konkreta investeringar tas i samband med budgeten för år 2026
- De frigående färjorna och linfärjorna övergår successivt i annan regi. Verkstaden bolagiseras och Möckelöområdet utvecklas
- Sunnanvind projektet går in i auktionsfas år 2025. Det är i detta skede mycket svårt att bedöma storleksordningen på de framtida intäkterna. I planen har uppskattade inkomster om 2,5 miljoner euro beaktats år 2026 och 2,5 miljoner euro år 2027 samt 1 miljon euro år 2028
- Ny upphandling av bussarnas landsortstrafik med trafikstart från början av år 2026
- Avtalet om Åboflyget ökar kostnaden för flygtrafik
- Landskapsregeringens ser över lagstiftningsåtgärder för att möjliggöra att vissa besiktningsåtgärder som Fordonsmyndigheten ansvarar för konkurrensutsätts.

5.9 Politikområde 8 – Ålands hälso- och sjukvård

Nettokostnadsutveckling för politikområde 8

(miljoner euro)	Utfall 2023	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader	-97,51	-107,05	-105,59	-111,64	-112,70	-114,89

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

- Framtidsanpassat sjukhus: Det nya sjukhusprojektet ger moderna och flexibla lokaler som kan uppgraderas i takt med medicinska framsteg. Därmed tryggas modern sjukvård för ålänningarna långt in i framtiden
- Vårdstrategi 2040: Strategin ger en tydlig färdplan för framtidens vård, med fokus på förebyggande insatser och tidiga åtgärder. Den knyter ihop vården till en helhet som sätter patienten först

- VIS – vårdinformationssystem: En gemensam digital plattform kopplar ihop vårdens alla nivåer och ger personalen snabb överblick. Patienterna möter en smidigare och mer sammanhållen vårdresa
- Resurserna styrs efter det faktiska vårdbehovet, så pengarna hamnar där de gör störst nytta
- IT-samordning och servicecenter: Gemensam infrastruktur minskar dubbelarbete och frigör tid för patientnära insatser. Ett samlat servicecenter ger bättre support och lägre kostnader
- ÅHS omställningsprojekt: Projekt för optimerade operationsflöden och rätt antal vårdplatser gör vårdkedjan smidigare
- Ansvarsfull resursstyrning: Verksamheten prioriterar utveckling och mer effektiva arbetssätt. Detta frigör resurser till patientnära satsningar.

5.10 Ofördelade resultatförbättringar

Utöver ovanstående har landskapsregeringen gått in för ytterligare resultatförbättringar som i ett senare skede fördelas ut på politikområdena 2-8. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- AI och digitalisering
- Extern finansiering
- Höjd självfinansieringsgrad
- It-samordning

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar fördelat enligt följande:

(miljoner euro)				Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Nettokostnader				1,90	2,10	3,36

6 Investeringar

Planerade investeringsvolymen framgår av tabellen nedan.

(Miljoner euro)	Utfall 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
Investeringar netto	-27,5	-29,3	-22,4	-24,3	-21,7

Investeringsnivåerna är främst kopplade till den förestående driftskostnadsinbesparande trafikomläggningen av skärgårdstrafiken. Investeringsnivåerna minskar till följd av att flera fartyg har sålts till Ålands Skärgårdsrederi Ab och landskapets behov av reinvesteringar därmed minskat.

7 Landskapets likvida ställning

Föreliggande plans inverkan på de likvida medlen framgår av nedanstående sammanställning. Om förslaget fullt ut skulle förverkligas under planåren medför det ett finansieringsbehov om ca 57 miljoner euro, varav ca 68 miljoner euro hänför sig till investeringar och övriga balansposter.

Finansieringsanalys plan 2026 - 2028

(miljoner euro)	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028
	inkl. äb 1			
Kassaflödet i verksamheten	-20	9	0	1
Kassaflödet för investeringarnas del	-28	-22	-24	-22
Kassaflödet för finansieringens del	-6	0	0	0
Förändring av likvida medel	-54	-13	-24	-20

Med beaktande av budgeten för år 2025 inklusive första ändringsbudgeten, prognos för året och föreliggande plan för åren 2026 - 2028 jämte tidigare budgeter och beslut kan landskapets likvida medel sammanfattas enligt nedanstående översiktstabell. Av tabellen framgår att det under år 2025 uppstår behov av intern upplåning och i slutet av 2026 kan behov av extern upplåning uppstå. Eventuella fullmakter för upplåning tas upp i respektive års budget.

Likvida medel för landskapsregeringen						
	Förverkligat	Förverkligat	Prognos	Plan	Plan	Plan
(Miljoner euro)	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2025	31.12.2026	31.12.2027	31.12.2028
Landskapsregeringen	54	1,3	-5	-18	-42	-62
Landskapsregeringen reservering av penningautomatmedel för tredje sektorn *)	20	30	0	0	0	0
Sammanlagt	74	31,3	-5	-18	-42	-62

8 Förslag till lagtingsbeslut

Men hänvisning till ovanstående får landskapsregeringen vördsamt föreslå att lagtinget antar följande förslag till budgetpolitiska mål för åren 2026 - 2028.

- ett oförändrat överskottsmål som innebär att Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat senast år 2030 (kapitel 3.1)
- fastställer kostnadstaket för Ålands budget oförändrat till 381,0 miljoner euro för 2026 (kapitel 3.2.1)
- fastställer kostnadstaket för Ålands budget oförändrat till 385,9 miljoner euro för 2027 (kapitel 3.2.2)
- fastställer kostnadstaket för Ålands budget till 392,6 miljoner euro för 2028 (kapitel 3.2.3).

Mariehamn den 14 maj 2025.

Lantråd

Katrin Sjögren

Minister

Mats Perämaa